

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Sectio secunda, singula Origenis ἐξηγητικά, quorum ad nos pervenit
notitia, enumerantur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

A scribi solcant, eique saepe adiungi & ad oram adtexi, propterea *σημειώσεις* recte dicta sunt: neque immerito Philocalia textores hoc vocabulum Commentariis, Hieronymus Scholiis tribuere.

V. Communi quoque *ἑρμηνείων* titulo Tetrapla, Hexapla, & Octapla Origenis completimur, quæ proprio vocabulo *ἑρμηνευτικά* appellare possis. Cum enim ex variis Scripturæ conflata sint interpretationibus, in eum venire debuerunt censum, quo quæcunque ad interpretandam Scripturam elaboravit Adamantius, continentur. Huc adiciat Epistolas Sixtus Senensis, quod propositis sibi circa Scripturæ illustrationem quaestiones rescribendo Origenes dissolverit. At cum alia quoque per Epistolas argumenta tractasse ipsum constet, velut cum ad Philippum Imperatorem, vel ad conjugem ipsius Severam, vel ad Fabianum

B Papam fidei suæ profitendæ causâ scriberet, merito inter Syntagmata Epistolas ipsius coniciendas censemus.

VI. Qui interpretandis Scripturis triplex *ἑρμηνείων* genus adhibuit Origenes, is triplitem ex illis sensum eruere, ac investigare consuevit; historicum, quem & literæ sensum appellant, mysticum, & moralem. Sic ille Homil. 17. in Genes. ubi agit de benedictionibus Patriarcharum: *In ipso autem corpore & serie verborum, neque benedictiones tantum, neque futurorum sola prænuntiatio, quantum mores vel propositum eorum, vel etiam quedam ab eis gesta notabiliter arguuntur. Quæ res nobis tripartitam (ut in aliis fecimus) explanationis materiam subicit, ita ut benedictiones historiae locum servant; prophetia vero mysticum atque dogmaticum, quorum correctio atq. obijurgatio moralem dirigat stylum.* Quod idem in fine ejusdem Homiliæ repetit. Ab historico autem sensu ad mysticum, à mystico ad moralem fere progreditur; quamvis hunc ordinem pervertat nonnunquam, literam aliquando negligat, à morali expositione ad mysticam quandoque transeat. Quæ quoniam supra luculenter tractavimus, hæc obiter tetigisse sufficiat.

VII. Finem huic imponemus Sectioni, adducentes illud Ambrosii è libr. 5. Epist. 43. *Et sciam, quod nihil difficilius sit, quam de Apostoli lectione differere, cum ipse Origenes longe minor sit in Novo, quam in Veteri Testamento.* Cujus rei causas quaerenti mihi id succurrit, ætate Origenis pluribus Commentariis, interpretationibus, dissertationibus, Traditionibus illustratum fuisse Testamentum Vetus, quam Novum, cujus reconditiores sententiæ perpaucorum industria fuerant ad hoc tempus investigatæ; proindeque Instrumentum Vetus tractantem Adamantium majorem fuisse in luce versatum, quam cum Novo explicando operam suam navaret. Huc accedit antiquæ Legis abrogatas ceremonias & judicia enarrantem, minore periculo in allegorias excurrisse, & destruxisse literam, quam cum Christi decreta, & sanctiones Apostolorum, dogmatum suorum novitate depravaret.

SECTIO SECUNDA.

SINGULA ORIGENIS ΕΗΡΜΗΤΙΚΑ, QUORUM AD NOS PERVENIT NOTITIA, ENUMERANTUR.

E I. Enumerantur Origenis Exegetica in Pentateuchum; II. in Josue, Judices, Libros Regum, Paralipomenon, Esdræ, & Job: III. in Psalterium: IV. in Proverbia, Ecclesiasten, & Canticum: V. in majores Prophetas quatuor: VI. & in minores Duodecim: VII. item in Matthæum, Lucam, Johannem, & Acta Apostolorum: VIII. Epistolas Pauli, & Apocalypsin.

I. Postquam varia Origenianorum Exegeticæ genera percensuimus; singulas nunc exegeticas lucubrationes enumerare decet, quarum ad nostram ætatem notitia pervenit. Nam ex ingenti hac, quam diximus, scriptiorum congerie, non modo pars intercidit maxima, sed multarum etiam tituli ac nomina obsoleverunt. Quarumcunque ergo memoria aliqua in Veterum scriptis servata est, eas recensebimus sigillatim, & juxta librorum Scripturæ sacræ ordinem digeremus.

Scribit Epiphanius, ex eoque Cedrenus, & Suidas, singulos Scripturæ sacræ libros Origenis studio fuisse interpretatos. Auspicandum à Genesi, quam tredecim Commentariorum libris, & mysticarum Homiliarum libris duobus explicasse ipsum testatur Hieronymus apud Rufinum Inveſt. libr. 2. Idem Quæst. 1. ad Damas. narrat, Adamantium duodecimum & decimum tertium librum Commentariorum suorum in Genesin huic loco exponendo consecrasset: *omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur.* Hinc emendandus Eusebius cujus libro 6. Hist. cap. 24. hæc leguntur; *καὶ τὸ ἐν αὐτῷ τῷ βιβλίῳ, ὁ ὁρισμὸς ὅτι ὅς τις* Gen. 4. 14.

πάντα, ἢ μόνον τὰς ἀπὸ τοῦ ἐννὰς διὰ τὴν ἡ' ἀριθμοῦ διὰ τὴν ὑπερμαρτυρίαν. *In nono autem Commentario. A*
rum in Genesin (sunt autem omnino duodecim) non solum eos qui nonum precedunt, ostendit Ale-
xandria fuisse compositos. Eusebium secutus est Suidas. Sæpe autem in numerorum notis la-
buntur librarii; inde fortasse error, adscripto ἡ' pro θ'. vel certe in eo Codice quo ute-
 batur Eusebius, in unum coaluerunt posteriores libri duo, utpote qui circa idem argumen-
 tum versarentur.

Septendecim Homilias in Genesin hodieque superstites Rufinus Latino sermone dona-
 vit: diversas illas esse à mysticis Homiliis infra ostendemus. Idem certe Hieronymus in E-
 pistola 126. ad Evagrium, scribit Origenem in prima Homiliarum in Genesin de Melchise-
 dec disseruisse: cuius cum nulla habeatur mentio in prima Homiliarum quæ supersunt,
 concluditur vel respexisse Hieronymum ad priorem Mysticarum Homiliarum, vel plures *B*
 alias Homiliarum in Genesin collectiones extitisse.

Fragmenta aliquot è Tomis Origenis in Exodum vigesimo sexto Philocaliæ capite con-
 tinentur. In eundem præterea librum, & in Leviticum Excerpta seu Scholia scripsisse
Rufin. In-
vedi. lib. 1.
 cum tradit Hieronymus apud Rufinum. Duodecim vero Homilias in priorem hunc Scri-
 pturæ librum, sexdecim in postremum Rufinus Latine refudit. Aliud ex Homilia secunda
 in Leviticum fragmentum habetur Philocaliæ primo capite, cuius ne apicem quidem in
 Homilia Latine editionis secunda, aliisve reperias. Ex quo facile intellectu est plures quo-
 que in Leviticum Homiliarum collectiones fuisse. Id ex eo etiam probatur, quod cum
 Homilia 4. dicat Origenes se jam supra de lineis vestibus sæpe egisse, & Homilia 6. sparsim
 se & sæpe de consecratione Sacerdotis & unctione disseruisse, nihil tamen ejusmodi in su-
 perioribus penitus extet. An ex Homiliis autem extemporalibus depromptum sit fragmen-
 tum istud primi Philocaliæ capitis ex Homilia 2. in Leviticum, an ex elaboratis per otium,
 (utriusque enim generis Homilias profudisse Origenem demonstrabimus infra) in-
 certum est.

Præter Homilias octo & viginti in Numeros, Scholia quoque edidisse eum tradit Ru-
 finus: sed in unum ita cum Homiliis permista sunt ab hoc Rufino, cum Latine utraque ex-
 poneret, ut pro eodem haberi possent: *Quæcunque, inquit, in Numerorum libro, sive Homi-*
liatico stylo, sive etiam ex his quæ Excerpta appellantur, scripta reperimus, hæc perurgente te Romana,
ut potuimus, voce ex diversis in unum ordinem collecta digestimus. Hieronymus in interpreta-
 tione duodecimæ Origenis in Jeremiam Homiliæ notat de sacerdotalibus benedictionibus
 Adamantium disseruisse. Nihil autem hujusmodi in Rufiniana collectione comparet. Igi-
 tur vel Homilias istas pro consuetudine sua decurtavit & interpolavit Rufinus; vel aliquæ
 jam ipsius ætate exciderant. *D*

Sele aliquando in Deuteronomium disseruisse Origenes declarat Hom. 8. in Luc. Eun-
 dem vero librum explanaturum se affirmat Tom. 32. in Johann. Octo in eum Homilias
 Origenis commemorat Cassiodorus libr. de institut. divin. Scripturar. cap. 1. *Reliqui etiam*
vobis in Deuteronomium sermones octo (Origenis) in quibus est minuta nimis & subtilis expositio.
 Rufinus in Prologo ad Uraicum: *Iam enim ex omnibus, quæ in Lege scripta reperit, sola ut puto*
in Deuteronomio desunt Oratiuncula, quas si Dominus juxerit, & sanitatem dederit oculis, cupimus
reliquo corpori sociare. Porro memoratos in Pentateuchum Tomos significavit Hierony-
 mus, cum Ambrosium dixit Origenis Hexaëmeron compilasse. *E*

II. Viginti sex Homilias in Josue ex tempore ab Adamantio sene recitatas, & industrie
 Excerptorum servatas Rufinus Latine reddidit. Fragmentum ex Homilia 20. duodeci-
 mum Philocaliæ caput representat. Homilias novem in Judices Latinis itidem verbis re-
 tulit Rufinus. Origenes in Prologo Commentariorum in Canticum Cantorum, agens
 de Cantico Deborah ita scribit: *Verum & de his plenius in illis oratiunculis quas de libello Iudicum*
edidimus, disserta reperies. Atqui ex oratiunculis in Judices quæ supersunt, sexta Canti-
 cum Deborah explanat. Verisimile ergo est, has ipsas Homilias designari ab Origene, pro-
 indeque ab eo ipso fuisse editas, non ex tempore conceptas & recitatas. In libros Regum
 duæ omnino Homiliæ supersunt: prior in 1. Reg. cap. 1. & 2. altera in 1. Reg. 28. in qua de
 Engastrimytho disputatur. Priorem Latina habet Origenis editio; alteram è Vaticanis *F*
 membranis Allatius eruit. Homilia insuper tertia in Josue ait Origenes se aliquando de
 duabus meretricibus, quarum litem Salomon disceptavit, in Ecclesia ad populum disse-
 ruisse. Cassiodorus præterea in libro de institutione divinarum Scripturarum, cap. 2. affir-
 mat se quatuor Origenis Homilias in primum librum Regum invenisse; unam in li-
 brum secundum; & unam, eamque prolixam in librum secundum Paralipomenon.
 Idem cap. 6. narrat, visas sibi in duos Esdræ Libros singulas Origenis Homilias, quæ à Bella-
 tore Presbytero Romana oratione explicatae sunt. Jobum multis Homiliis Origenes
 exposuit. Sic Eustathius Antiochenus in Diagnostico de Engastrimytho: *ἡ δὲ διὰ τὴν πο-*
λὴν ἀπορροήσας ἰσὺς, . . . μετέωρον εἰς τὰ ἄνω πλεονέχον ὀνόματι καὶ τὴν ζῶσαν. *Cum de misero*
166

A *Iob Homilias habuisset, in Filiarum nomina sublimi oratione excurrens, aniliter eo in argum-
verfatus est.* Has Homilias ad sensum fuisse ab Hilario conversas tradit Hieronymus in Ca-
talogo Scriptor. Eccles. & Epist. 75. adv. Vigilantium, ubi & id apponit: *Cur Tractatus ejus*
(Origenis) *in Iob descriptus habes, in quibus contra Diabolum, & de Stellis, caeloque disputans, qua-*
dam locutus est que Ecclesia non recipit?

III. Psalterium Origenes triplici expositionum genere illustravit, Commentariis, Ho-
miliis, & Scholiis. Primum illum inter Græcos integrum Psalmorum corpus multis volu-
minibus explicasse proditum est ab Hieronymo Epist. 89. ad August. quod de Commenta-
riis intelligo. Ex his multa vel imitatum, vel interpretatum fuisse Hilarium idem auctor est;

B *qui & septem à Tomis illis se Latinis verbis expressisse refert, à Psalmo nimirum decimo ad
decimum sextum. Idem etiam libr. 1. Apolog. adv. Rufin. cap. 3. Octogesium quoque nonum
Psalmum, inquit, qui scribitur, Oratio Moysi, hominis Dei, & reliquos undecim, qui non habent ti-
tulos, secundum Huilli expositionem, ejusdem Moysi putat (Origenes) nec designatur Ebraam
Scripturam interpretans, per singula loca quid Ebraeis videatur inferere.* Ea porro Commentaria

instigante Ambrosio suscepta, eidemque inscripta fuisse ex fragmento intelligimus, quod
habet Epiphanius Hær. 64. cap. 7. Tractatus Origenis in Psalterium centum & quinquagin-
ta vidisse se asseverat Trithemius in libr. descript. Eccl. Novem Homilias in Psalmos 36. 37.

38. Romano sermone Rufini opera donatas Latina Origenis habet editio. De Psalmorum
illorum expositione ita Rufinus in Prologo: *Idcirco tibi eam, Aproniane fili charissime, in novem
oratiunculas, quas Græci Homilias vocant, velut in uno corpore digestam in Latinum transuli.*

C *Eam in novem Homilias digestam se transulisse dicit, non in novem Homilias digestisse;*
contra quam Erasmo, & Sixto Senensi visum est. Ex Homilia præterea in Psalm. 82. fragmen-
tum historiae suae inseruit Eusebius: & Homiliam in Psalmum centesimum laudat ipse Ori-
genes Homil. 15. in Jos. Denique brevis Scholiis Psalterium fuisse ab Origene annotatum

affirmat Hieronymus sive quisquis est Auctor Comm. in Psalm. in Proem. Proxime, inquit,
cum Origenis Psalterium, quod Enchiridion ille vocabat, strictis & necessariis interpretationibus an-
notatum in commune legeremus, simul uterque deprehendimus nonnulla eum vel perstrinxisse levi-
ter, vel intacta penitus reliquisse; de quibus in alio opere latissime disputavit, quod scilicet non pu-
taret rem magnam brevi sermone concludere. Et deinde: Non quod putem à me posse dici que ille
præteritis; sed quod ea que in Tomis vel Homiliis ipse disseruit, vel ego digna arbitror lectione, in
hunc angustum Commentariolum referam. Quibus Tomi Origenis, Homiliae, & Scholia in
Psalterium singulatim notantur.

IV. Ex ejus Commentariis in Proverbia Salomonis particulas duas depromsit Pamphi-
lus in Apologia. Catena quoque manuscripta Bibliothecæ Mazarinianæ in Lucam, ad cap. 8.
v. 4. inigne fragmentum indidem exprimit. Ipsius explicationum in Ecclesiasten scribit
Sixtus meminisse Methodium in libro de resurrectione. Quod equidem in fragmentis, quæ
apud Epiphanius, & Photium extant, nusquam reperio. In Canticum Canticorum mul-
tum laboris & studii contulisse ipsum testatur Gregorius Nyssenus. Commentarios quidem
& Homilias in hunc librum dedit. Commentarii duplices fuerunt: Parvum Tomum ju-
venis scripsit, è quo laciniam capiti septimo Philocaliæ intextam deprehendas; annis vero

E *provehior decem composuit Tomos, quos memorabili elogio Hieronymus exornavit, in
Prologo ad Damasum, suæ interpretationi duarum Origenis Homiliarum in Canticum
præfixo: Origenes, inquit, cum in cæteris libris omnes vicerit, in Cantico Canticorum ipse se vicit:
nam decem voluminibus explicitis, quæ ad viginti usque versuum millia pæne perveniunt, primum
Septuaginta Interpretes, deinde Aquilam, & Symmachum, & Theodotionem, & ad extremum Quin-
tam Editionem, quam in Actio littore invenisse se scribit, ita magnifice, aperteque disseruit, ut inde
mihi videatur in eo completum esse quod dicitur: Introduxit me Rex in cubiculum suum. Horum
Commentariorum pars non contemnenda in Editione Latina hodieque superest, sed male
in Homilias distributa, ut ostendimus inferius, cum de superstitibus Origenis Operibus erit
agendi locus. Homilias autem in Canticum duas Hieronymus Latine explicavit, quas, ut ipse
ait, in morem quotidiani eloquii parvulis adhuc lactentibus (Origenes) composuit.*

F V. Isaiam Adamantius Commentariis, Homiliis, & Scholiis interpretatus est; & Com-
mentariorum quidem triginta libris, Homiliis viginti quinque. Hieronymus libr. 1. Apolog.
adv. Rufin. cap. 3. *Certe etiam Origenes Patriarchen Huillum, qui temporibus ejus fuit, nominat;
& tricesimum Tomum in Esaiam, in cuius fine edisserit: Ve tibi civitas Ariel, quam expugnavit Da-
vid, illius expositione concludit; ut cum aliter prius sensisse se dicat, doctum ab illo, id quod est verius,
constitetur.* Et in Proemio ad primum Commentariorum suorum in Isaiam librum: *Scriptis
in hunc Prophetam juxta Editiones quatuor, usque, ad visionem quadrupedum in deserto Origenes tri-
ginta volumina, è quibus vicesimus sextus liber non invenitur. Feruntur & alii sub nomine ejus de
visione regantis duo ad Gratianum libri, qui pseudographi putantur; & viginti quinque Homiliae: &
improvisæ quæ nos Excerpta possumus appellare. Plura autem scripsisse illum persuadere possunt*

h h h æ c

Greg. Nyss.
in Proem.
Comment.
in Cant.
Cantic.

Erasm. in
Censur. de
Comment.
in 3. Psal.
Sixt. Bibl.
libr. 4.

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

h h h æ c

A esse liquet hæc verba è Prologo Hieronymi, qui præfixus est Latinæ interpretationi Homiliarum Origenis in Lucam; *Siquidem illud quod olim Romæ sancta Blasilla flagitaverat, ut 36. Tomos illius in Matthæum, & quing. alios in Lucam, & 39. in Iohannem nostræ lingue traderem.* Legendum enim: 25. Tomos illius in Matthæum. Corruptam lectionem Erasmus, Sixtus Senensis, & Josias Simlerus ac Conradus Frisius secuti sunt. Mendosa quoque illa in Rufini Invektiva 2. in Hieron. in quibus viginti sex Origenis in Matthæum libros ab Hieronymo commemoratos fuisse refert; quem etiam errorem secutus est Vincentius Bellovacensis Specul. Doctrinal. libr. 18. cap. 43. Bonam illorum partem Græce repræsentavimus, meliorem tempus consumpsit. Misere vero deformata sunt, quæ Latinis Editionibus continentur. Inter Homilias quæ in diversos inscribi solent, septem circa Matthæi interpretationem versantur, sed quoniam incerti sunt auctoris & fidei, suo loco excutientur.

B Quinque Tomos Origenis in Lucam Hieronymus commemorat, Novem vero & triginta ejusdem Homilias in hunc Evangelistam Latina oratione expressit, quibus pepercitantorum inclementia, Tomis consumptis. Plures vero ab Origene fuisse conscriptas cui suspicier, faciunt postremæ sex, quæ cum continuatum in superioribus ordinem non teneant, & majori numero videntur detractæ. Facit & ipse Origenes Tomo 13. in Matth. pag. 333. ubi quædam a se in Homiliis in Lucam scripta narrat, quorum nulla in superstitibus Homiliis apparent vestigia. Comment. in Joh. Tomos triginta duos Adamantius edidit, Ita Rufinus Invekt. 2. in Hieron. *Interim Origenis libros, ut supra diximus, in omnem admirationem excolle, & dicit, quod si eos interpretetur Romana lingua, cognoscat quantum boni & ante nescierit, & scire nunc cepit, id est, in Matthæum, inquit, viginti sex libros (lege, viginti quinque) & in Lucam quinque, & in Iohannem triginta duos.* Inde est quod in Codice Commentariorum in Iohannem quo usus est Ambrosius Ferrarius novem interruptæ seriei Tomi in 32. Tomos fuerant distributi. Emendetur ergo locus ille Prologi Hieronymi ad Homilias Origenis in Lucam a se conversas: *Siquidem illud quod olim Romæ sancta Blasilla flagitaverat, ut 36. Tomos (lege 25. Tomos) illius in Matthæum, & quinque alios in Lucam, & 39. in Iohannem nostræ lingue traderem.* Lege 32. in Iohannem; non ut legisse videtur vir eruditus, *triginta quatuor.* Scribit Eusebius ex universa hac Commentariorum mole duos & viginti duntaxat libros suo ævo extitisse. His vero temporibus vix super sunt novem. Duæ præterea in Iohannem reperiuntur Homiliae inter eas quæ in diversos inscribuntur; sed quoniam de ipsarum Auctore non constat, de ipsis alias questionem habebimus. De Expositionibus in Acta Apostolorum unum illud quod scribam habeo, aliquot Homilias in illa fuisse ab Origene lucubratas: caput siquidem Philocaliæ septimum claudit exiguum fragmentum è quarta Homilia in hunc librum.

VIII. Ad enodandas Pauli Epistolas ingentem operam & laborem Origenes contulit: præcipue vero circa Pauli Epistolam ad Romanos summam adhibuit diligentiam; nam quæ in Latina Editione à Rufino conversæ extant, vix mediam Commentariorum exæquant partem, quos in eam Epistolam ediderat. Rufinus in Præfatione ad Heraclium interpretationi suæ præfixa, *Suades, inquit, ut nostra voce quindecim ejus (Origenis) volumina, quibus Epistolam Pauli ad Romanos disseruit, explicemus.* Ita legerunt & ediderunt Merlinus, Erasmus, & Genebrardus: inde Sixtus Senensis scripsisse Origenem dixit in Epistolam ad Romanos

E Commentariorum libros quindecim. At eos viginti numero fuisse asserit Calliodorus libr. de institut. divinar. scriptur. ita loquens: *Sancti Pauli prima omnium & admirabilior destina. ta cognoscitur ad Romanos, quam Origenes viginti libris Græco sermone declaravit: quos tamen supradictus Rufinus in decem libros redigens, adhuc copiose transtulit in Latinum.* Confirmatur illud ex his Rufini verbis in Præfatione mox laudata: *Addis autem ne quid laboribus meis desit, ut omne hoc quindecim voluminum corpus, quod Græcus sermo ad quadraginta fere, aut eo amplius milliæ versuum produxit, abbreviem, & ad media, si fieri potest, spatia coarctem.* Igitur Rufini interpretatio media circiter pars est Origeniani Operis; atqui hæc interpretatio decem complectitur libros; viginti ergo opus Origenianum complectebatur. Igitur pro quindecim legendum apud Rufinum viginti. Addit deinde Rufinus interpolata fuisse Commentaria Origenis, & in omnibus fere Bibliothecis defuisse aliquanta ex ipso corpore volumina. Epistolam ad Corinthios priorem latissime interpretatum esse ipsum, ait Hieronymus Epistol. 52. ad Pammach.

F Id confirmatur ex ipsius Origenis Homilia 17. in Luc. in qua se disseruisse ait in hujus Epistolæ caput 1. vers. 2. Epistolam quoque ad Galatas Commentariis, Homiliis, & Scholiis explicavit. Testis Hieronymus: *Scripsit ille vir (Origenes) in Epistolam Pauli ad Galatas quinque propria volumina, & decimum Stromatum suorum librum commentario super explanatione ejus sermone completit; Tractatus quoque varios, & Excerpta, quæ vel sola possint sufficere, in Epistolam composuit.* Hæc verba repetit subinde Epistol. 89. ad Augustinum; tum subjungit paulo post: *Hanc autem explanationem, quam primus Origenes in decimo Stromate con libro, ubi Epistolam Pauli ad Galatas interpretatur, & ceteri deinceps Interpretes sunt secuti, &c.* Docet nos etiam Hieronymus tribus voluminibus Epistolam ad Ephesios eundem illustrasse, ipsumque se fuisse secutum;

Erasm. in
Censur.
lib. Orig.
Sixt. Bibl.
lib. 4.
Ios. Siml. et
C. Fris. in
Epist. Bibl.
Gefner.

Hier. Pro-
log. in Ho-
mil. Orig.
in Luc.

Euseb. lib.
6. Hist.
cap. 24.

Hieron. in
Proem.
Comment.
in Epist. ad
Galat.

tum; quod iterat libr. r. Apol. adv. Rufin, cap. 4. & 5. Fragmentum è libro tertio in Epistolam ad Colossenses adducit Pamphilus in Apologia. In priorem ad Thessalonicenses Epistolam ἐκ τῆς τρίτης edidisse Origenem discimus ab Hieronymo, cuius hæc verba sunt Epistol. 152. ad Minerium & Alexandrum: *Origenes in tertio volumine ἐκ τῆς τρίτης Epistole Pauli ad Thessalonicenses prima, post multa quæ vario prudentique sermone disseruit, hæc intulit: de quibus nulli dubium est Acacium pleraque libasse.* Atque hæc ἐκ τῆς τρίτης libr. 2. contra Celsum laudantur. Decerpsit è libro Origenis in Epistolam ad Titum lacinii locupletavit Apologiam suam Pamphilus, easque ita commendavit: *Quæ quidem non in publico dicta sunt ab eo, id est, in communi Ecclesia auditorio, ne forte putetur propter audientes favorem aptasse sermonem: sed ex illis hæc libris protulimus, quos in secreto apud semetipsum nullo arbitro intercedente dictabat.* Denique in Epistolam ad Ebræos Commentaria & Homilias emisit. Commentariorum fragmentis in Apologia usus est Pamphilus. Quæ si quis ex Homiliis profecta esse velit; sciat ille, nulla ex Homiliis testimonia Pamphilum hoc Opere protulisse: id ipse asseverat: *Incipientes igitur indicis scriptorum suorum ostendere quid de singulis senserit, ex his præcipue libris testimonia congregabimus, quos accusatores ejus quam maxime criminantur, id est, quos per spatium & quietem in secreto conscripsit; hos enim asserunt maxime à predicatione Ecclesiastica dissepere.* Quamvis autem Homilias aliquot per otium, ut dixi, lucubraverit, in secreto tamen conscripserat dici non possunt, quæ ad id conscribebantur, ut populo universo audiente recitarentur. Homilias autem Origenis in illam ad Ebræos Epistolam allegat Eusebius libr. 6. Hist. cap. 25. Utrum Apocalypseos mysteria scripture aliqua Adamantius aperuerit, incertum est; constat illud modo, mente id destinasse ipsum, cum Matthæum interpretaretur, in senecta nempe ætate; Tractatu quippe 30. in Matth. futurum pollicetur, ut ad libri hujus enodationem animum aliquando appellat. Quod si spem fecellit eventus, consilium morte peremptum crediderim. Tradit certe Epiphanius, ut supra dictum est, propositum fuisse Origeni Scripturam universam enarrare.

Epiphanius.
Hær. 64.
cap. 3.

SECTIO TERTIA.

DE ORIGENIS EXEGETICIS QUÆ SUPERSUNT, DE QUÆ VETUSTIS
IPSORUM INTERPRETATIONIBUS.

I. De Exegeticis in Genesin, II. Exodum, III. Leviticum, IV. & Numeros: V. in Josue, Judices, Reges, VI. Psalmos, & Proverbia: VII. Canticum Canticorum: VIII. Isaiam, IX. Jeremiam, X. Ezechielem, XI. & Oseam, XII. in Matthæum, XIII. Lucam, XIV. Johannem, & Acta Apostolorum: XV. & in Epistolas ad Romanos, Colossenses, Titum, & Ebræos.

EX immenso Origenianorum ἐκ τῆς τρίτης numero, ne brevis hæc quidem, quam recensuimus, series ab injuria temporum fuit immunis; maxima siquidem scriptiorum illarum pars intercidit, adeo ut perpaucæ admodum vetustatis subterfugerint invidiam, & velut laceræ è naufragio tabulæ ad nos transmissæ sint. Laceras dixi, nam vel truncatæ, & magna sui parte mutilatæ, & male mulctatæ sunt, vel perversis interpretationibus deformatæ. Attamen ut in aurificum officinis pretiosa ipsa scobs est, & studiose colliguntur ramenta; ita nos aureas magni Origenis reliquias, quoad ejus fieri poterit, è tenebris ac pulvere vindicemus. Initium erit à Genesi. Hanc diximus superiore sectione tredecim Commentariorum libris fuisse ab Origine expositam. Ex his fragmenta duobus libris suis de præparatione Evangelica Eusebius inferuit: prius extat libr. 7. & capitis prioris Geneseos versum duodecimum explicat; Commentariorum autem partem esse ex stylo arguitur: posterius illustrat capitis ejusdem versum decimum quartum, jacet autem in libro sexto Eusebii. Habetur etiam in Philocaliæ capite 22. fragmenti hujus pars aliqua, unde discimus è tertio Tomo Commentariorum Origenis depromptum illud esse. Aliud præterea reperitur Philocaliæ cap. 14. ubi ex eodem Tomo petitum id esse significatur. Ex horumce librorum Præfatione exiguum fragmentum, & aliud quoque è libro primo recitat Pamphilus in Apologetico. Scripserat Origenes Homiliarum mysticarum in Genesin libros duos: illarum partem esse septemdecim eas quæ supersunt arbitratus est Sixtus Senensis. Huic ego nequiquam assentiri possum: Homiliæ enim quas habemus, ex tempore videntur fuisse pronuntiatae, & ab actuariis in literas relatæ; mysticæ vero meditate per otium elaboratæ, & ab Origene ipso editæ sunt. Editio Merlini Hieronymo tribuebat earum interpretationem quæ supersunt; hanc Rufino deberi agnoverunt Erasimus & Ge-